

การบริหารจัดการสาธารณภัยโดยใช้แนวคิดประชาธิปไตย
แบบปรึกษาหารือและทุนทางสังคมเป็นฐาน
Disaster Management Base on Concepts
of the Deliberative Democracy and Social Capital

พร้อมวิชญ์ อัศวกฤษณาวิน¹ และเวชสุวรรณ อาจิวชัย²
Promwit Asawakritnawin and Wedsuwan Arwichai

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ทุนทางสังคมและการบริหารจัดการสาธารณภัย ที่มีตัวแปรต่างๆ เป็นองค์ประกอบ ว่ามีความสัมพันธ์หรืออิทธิพลต่อกันหรือไม่ อย่างไร และเพื่อทดสอบและยืนยันแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (SEM) ของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ทุนทางสังคมและการบริหารจัดการสาธารณภัย ว่ามีความสัมพันธ์หรืออิทธิพลต่อกันหรือไม่ อย่างไร ใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนประชากรหน่วยวิเคราะห์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน ควบคู่กับการใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณได้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 369 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของขนาดประชากรวิจัยที่เหมาะสม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสรเอล

¹มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น จ.อุบลราชธานี
The Eastern University of Management and Technology, Ubonrachathani.

²ที่ปรึกษาสำนักนายกรัฐมนตรี (ผู้อำนวยการสำนักปลัด)
Advisor of the Prime Minister's Office (Director of Office of the Permanent Secretary).
Corresponding e-mail: Thai0972@gmail.com

ผลการศึกษาศึกษา พบว่า ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ทูตทางสังคม และการบริหารจัดการสาธารณสุข มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ซึ่งทุกตัวแปรองค์ประกอบสามารถอธิบายรวมกันได้ สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารจัดการสาธารณสุข เป็นเรื่องที่ถูกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญกับการป้องกัน การบรรเทาผลกระทบ การเตรียมพร้อม การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน และการฟื้นฟูบูรณะ โดยใช้แนวคิดทูตทางสังคม เป็นฐานในการสร้างความร่วมมือในรูปแบบพหุภาคี โดยเน้นในประเด็นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายทางสังคม การรณรงค์ในเรื่องของการเสริมสร้างบรรทัดฐานของการเข้ามีส่วนร่วมตัดสินใจ และการตระหนักถึงความไว้วางใจ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษายังบ่งชี้ว่าทุกภาคส่วนยังไม่ให้ความสำคัญกับการนำแนวคิดประชาธิปไตยปรึกษาหารือมาปรับใช้กับการบริหารจัดการสาธารณสุขเท่าที่ควร จึงเห็นควรให้ความสำคัญกับแนวคิดดังกล่าว โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับความเสมอภาค การเข้ามีส่วนร่วมจัดสรรประโยชน์ต่างตอบแทน การเปิดกว้างต่อสาธารณะ และความพร้อมรับผิด

ผลการทดสอบและยืนยันแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (SEM) ของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ทูตทางสังคมกับการบริหารจัดการสาธารณสุขกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามเกณฑ์ค่าดัชนีตรวจสอบที่เหมาะสม (Fit) พบว่า ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ $123/65.77 = 1.87$ องศาความอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 44 ค่าความมีนัยสำคัญ (p-value) มีค่าเท่ากับ 0.01835 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.037 ซึ่งแสดงว่าแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (SEM) สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามเกณฑ์ค่าดัชนีตรวจสอบที่เหมาะสม (Fit) มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน สามารถนำไปอธิบายถึงแนวทางการบริหารจัดการสาธารณสุขโดยอาศัยแนวคิดและกระบวนการประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือและทูตทางสังคมเป็นฐานได้อย่างเหมาะสม ถึงแม้การบริหารจัดการสาธารณสุขโดยใช้กระบวนการประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือโดยตรงนั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะบางโอกาสอาจมีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องและ/หรืออาจมีการจัดตั้งกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียเข้ามาสู่เวทีสาธารณะเพื่อขัดขวางหรือเบี่ยงเบนวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการบริหารจัดการสาธารณสุขได้ การแก้ไขปัญหาจึงไม่อาจครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาชี้ว่าแนวคิดและกระบวนการประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือและทูตทางสังคมมีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อกันที่จะเอื้อต่อการขับเคลื่อนการบริหารจัดการสาธารณสุขให้บรรลุตามเป้าหมาย

คำสำคัญ: การบริหารจัดการสาธารณสุข, ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ, ทูตทางสังคม

Abstract

The main aim of this study was to study and analyze the relationship between deliberative democracy, social capital and disaster managements that have a lot of variables components what is it have the relationship or influence or not, and test and confirm the structural model causal relationship (SEM) of deliberative democracy, social capital and disaster managements that it is have the relationship or influence each other or not. This study is used qualitative research methods, in-depth interviews the key informants that representing a population unit of analysis 12 people including the quantitative research methods. A total of 369 samples using stratified random sampling in proportion to the size of the study. Data were analyzed by the program of LISREL.

The study showed that deliberative democracy, social capital, and disaster management have relationship 0.01, which was statistically significant for all variable elements can be combined. It reflect that disaster management as of all sectors need to focus on prevention. Mitigation alertness the emergency and reconstruction within the concept of social capital Used as a base to build unity in the multilateral format. By focusing on issues pertaining to the creation of social networks. The campaign on the issue of strengthening the norms of participation in decision-making and being aware of the trust. However, the study also indicates that not all sectors to focus on the concept of democracy to discuss the deployment and management of disaster as they should. It was agreed to give priority to the concept. In particular, issues related to equality. The allotment of the reciprocal participation. Open to the public and availability of liability. Test results confirmed the structural model and the causal relationship (SEM) of deliberative democracy. The social cost of disaster management with empirical data. According to the index proper monitoring (Fit). The Chi - Square (X^2) is $123 / 65.77 = 1.87$ degrees of freedom (df) equal to 44 values were significantly (p-value) is equal to 0.01835 and the RMSEA equals 0.037, which indicates that the causal relationship model (SEM) in harmony with the empirical data. According to the index proper monitoring (Fit) are interrelated. Statistical significance 0.01. Which could explain all the variables are related. Can be explained by the concept of disaster management practices and processes of deliberative democracy and social capital base is appropriate.

Although the disaster management process using direct deliberative democracy will not be achieved as expected. There may be some opportunities to get involved in politics and / or may have established a group of stakeholders into the public arena to interrupt or divert the real purpose of the public administration. The problem may not cover the target group were affected, however, the results indicated that the concept and process of deliberative democracy and social capital relationships or influences that are contributing to driving management services for achieve their goals.

Keywords: Disaster management, Deliberative democracy, Social capital

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ช่วยเตรียมพร้อมและสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศให้เข้มแข็ง ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมั่นคงพร้อมกันนี้ ยังมุ่งเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวม มีการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งมิติด้านคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ในกระบวนการพัฒนาประเทศ การพัฒนาที่ยั่งยืนให้ความสำคัญกับสมดุลการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งแต่เลยด้านอื่นๆ จนก่อให้เกิดผลในทางลบ เช่น การเพาะปลูกพืชไร่ใช้สารเคมีอาจทำให้เกิดการสะสมเป็นพิษต่อดินและสภาพแวดล้อม การบริโภคนิยมทำให้ธุรกิจขยายตัว แต่ก็อาจเป็นสาเหตุให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง หากแต่การพัฒนาที่ยั่งยืนมุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน คือมีที่อยู่อาศัย ได้รับการรักษาพยาบาลและการศึกษา มีอาชีพมั่นคง มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการครองชีพ มีความรักใคร่สมัคปรองสามัคคีกัน ซึ่งช่วยลดความเปราะบางและเพิ่มศักยภาพของสังคม สร้างภูมิคุ้มกันให้สามารถรับความเปลี่ยนแปลงได้ เป็นการเสริมสร้างทุนทางสังคม (Social Capital) และความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน สร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ ความร่วมมือ แบ่งปันและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน นอกจากนั้น การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจยังต้องรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำให้

ประชาชนมีความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และการดำรงชีวิต (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2557)

ภัยพิบัติสร้างผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ในภาคการค้าการลงทุนทำให้บริการและการลงทุนต้องหยุดชะงัก กิจกรรมร้านค้าอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวต่างๆ ต้องสูญเสียรายได้หรือต้องปิดกิจการ นักท่องเที่ยวขาดความเชื่อมั่น ในภาคการผลิต อุตสาหกรรม พืชผลทางการเกษตร วัตถุดิบได้รับความเสียหายและขาดแคลน ระบบด้านสาธารณสุข โภชนา น้ำประปา ไฟฟ้า ได้รับความเสียหายใช้การไม่ได้ เส้นทาง สินค้าอุปโภค บริโภคมีราคาแพง แม้ในพื้นที่ที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ประสบภัยก็พลอยได้รับผลกระทบไปด้วย (ADPC, 2011) เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นของภัยพิบัตินั้น สะท้อนให้เห็นได้ถึงระดับของความอ่อนไหว (Different levels of vulnerabilities) ในการเผชิญกับภัยที่แตกต่างกันของชุมชน หน่วยงาน และประเทศ เนื่องจากองค์ความรู้ในเรื่องภัย ความพร้อมของเครื่องมือ อุปกรณ์ และโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจน การเตรียมพร้อมให้สามารถตอบสนองต่อภาวะที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ประชาชนแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าให้ได้ก่อนที่รัฐบาลกลางจะเข้าช่วยเหลืออีกครั้ง เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ปกครองของตนเอง และพื้นที่ปกครองใกล้เคียงที่ต่อเนื่องกัน สามารถใช้ความรู้และศักยภาพที่มีอยู่บรรเทาปัญหา และสามารถสนองตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนร้อนไว้เป็นเบื้องต้น (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2557; World Bank, 2012)

อย่างไรก็ตาม ความเสียหายจากภัยพิบัติเป็นประเด็นท้าทายที่ทุกประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญ ความสำคัญ แนวคิดในการจัดการสาธารณภัย การศึกษาปรากฏการณ์ภัยพิบัติที่ผ่านมาในอดีต จะทำให้เราเข้าใจปัญหาสาเหตุ อุปสรรค และการแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะท้ายที่สุดจะนำไปสู่การปรับใช้ เพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในอนาคต เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ลดความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สิน และเป็นแนวทางในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติต่อไป (ฉัตรชัย พรหมเลิศ, 2557) รัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยให้ความสำคัญในการบริหารจัดการสาธารณภัยซึ่งถือเป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือประชาชนเป็นกรณีเร่งด่วน (วิบูลย์ สงวนพงศ์, 2557) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผลกระทบของการเกิดสาธารณภัยเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศมีลักษณะการเกิดบ่อยครั้งและมีพื้นที่ได้รับผลกระทบเป็นบริเวณกว้าง ก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมหาศาล โดยเฉพาะด้านชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน หากไม่มีการวางแผนจัดเตรียมด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับภาวะฉุกเฉินล่วงหน้า อาจทำให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ ตามมา เช่น การระบาดของโรคระบบทางเดินอาหาร และน้ำ ปัญหาด้านสุขาภิบาลและการกำจัดสิ่งปฏิกูล รวมทั้งผลกระทบด้านสุขภาพจิตใจ

(กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2557) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้เกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการสาธารณภัย จึงให้ความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ สาธารณภัย โดยเน้นการค้นหารูปแบบการบริหารจัดการสาธารณภัยที่เหมาะสมกับบริบทของ สังคมไทย บนพื้นฐานของการเสริมสร้างและพัฒนาความเป็นทุนทางสังคมประกอบกับการนำ หลักการแนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือมาเสริมสร้างทุนทางสังคมเพื่อเป็นปัจจัย เกื้อหนุนให้การบริหารจัดการสาธารณภัยบรรลุตามเป้าประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ทุนทางสังคมและการบริหารจัดการสาธารณภัย ที่มีตัวแปรต่างๆ เป็นองค์ประกอบ ว่ามี ความสัมพันธ์หรืออิทธิพลต่อกันหรือไม่ อย่างไร
2. เพื่อทดสอบและยืนยันแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (SEM) ของ ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ทุนทางสังคมและการบริหารจัดการสาธารณภัย ว่ามี ความสัมพันธ์หรืออิทธิพลต่อกันหรือไม่ อย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านประชากรวิจัย** ใช้สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เป็นหน่วยการวิเคราะห์ (unit of analysis) จำนวนทั้งสิ้น 77 แห่ง (กรมป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย, 2557) โดยกำหนดให้ 1) หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด 2) หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์และการจัดการ 3) หัวหน้าฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการ 4) หัวหน้า ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย และ 5) เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการในพื้นที่ เป็นประชากรกลุ่ม ตัวอย่าง (sample) ที่มีความเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรวิจัย สำหรับการสุ่มตัวอย่าง (sampling) ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยเลือกสุ่มตัวอย่าง แบบโควตา (quota sample) ตามสัดส่วนของขนาดประชากรวิจัยที่เหมาะสม ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 ตัวอย่าง ดังนั้น เมื่อขาดเหลือจึงกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและ ส่งไปรษณีย์

2. **ขอบเขตด้านเนื้อหาที่วิจัย** มุ่งศึกษาหลักการ แนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ทุนทางสังคม และการบริหารจัดการสาธารณภัย ที่มีตัวแปรต่างๆ เป็นองค์ประกอบ

ว่ามีความสัมพันธ์หรืออิทธิพลต่อกัน สามารถอธิบายรวมกันได้หรือไม่ อย่างไร โดยมีเนื้อหาครอบคลุม ดังนี้

2.1 แนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) มุ่งศึกษาการนำมาประยุกต์ใช้โดยพิจารณาถึงมิติของความเสมอภาค (equality) การเข้ามามีส่วนร่วมจัดสรรประโยชน์ต่างตอบแทน (reciprocity) การเปิดกว้างต่อสาธารณะ (publicity) และความพร้อมรับผิด (accountability)

2.2 แนวคิดทุนทางสังคม (Social Capital) มุ่งศึกษาการนำมาประยุกต์ใช้โดยพิจารณาถึงมิติของการตระหนักถึงความไว้วางใจ (trustworthiness) บรรทัดฐานของการเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ (norms of reciprocity) และเครือข่ายทางสังคม (social networks)

2.3 การบริหารจัดการสาธารณภัย (Disaster Management) เพื่อวัดและประเมินผลการดำเนินงานในมิติของการป้องกัน (prevention) การบรรเทาผลกระทบ (mitigation) การเตรียมพร้อม (preparedness) การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน (response) และการฟื้นฟูบูรณะ (recovery) โดยใช้ตัวแบบของ ASEAN Disaster Risk Management Course; United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์

3. ขอบเขตด้านพื้นที่และระยะเวลา ได้แก่ เขตพื้นที่ที่อยู่ในอำนาจการบริหารและดำเนินงานของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดแต่ละแห่ง จำนวนทั้งสิ้น 77 แห่ง โดยได้ดำเนินงานโครงการวิจัยในปี 2557-2558 และสิ้นสุดโครงการปี 2558 (ตุลาคม 2557-กรกฎาคม 2558)

บททวนวรรณกรรม

1. หลักการ แนวคิดการบริหารจัดการสาธารณภัย (Disaster Management)

การบริหารจัดการสาธารณภัยหรือภัยพิบัติเป็นกระบวนการที่เปิดกว้างสี่ขั้นตอน ประกอบด้วยวงจรเริ่มต้นและจบลงด้วยการบรรเทาผลกระทบ ในรอบนี้ก็ควรจะจำได้ว่าสรวุฒิ วงจรภัยพิบัติทางเลือกอื่นในการเตรียมความพร้อมการบรรเทาการตอบสนองและการกู้คืน การจัดการสาธารณภัยเป็นการป้องกันการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติสมัยใหม่ เป็นการวางแผนเพื่อเผชิญหน้ากับสถานการณ์สถานการณ์ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ ที่ต่อเนื่องจนครบกระบวนการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) สอดคล้องกับ CERO (2003) นิยามการบริหารจัดการสาธารณภัย (Disaster

Management) ไว้ว่าเป็นการป้องกันการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติสมัยใหม่ เป็นการวางแผนเพื่อเผชิญหน้ากับสถานการณ์สถานการณ์ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ ที่ต่อเนื่องจนครบกระบวนการ เรียกว่า “วงจรการจัดการสาธารณะภัย” (Disaster Management Cycle) ประกอบด้วย การป้องกัน (prevention) การบรรเทาผลกระทบ (mitigation) การเตรียมพร้อม (preparedness) การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน (response) การฟื้นฟูบูรณะ (recovery) อย่างไรก็ดี การจัดการสาธารณะภัย มีเป้าหมายเพื่อการบรรเทาผลกระทบ (mitigation) การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน (response) และการฟื้นฟูบูรณะ (recovery) เป็นต้น (เวชสุวรรณ อาจิวชัย, 2558)

อย่างไรก็ดี การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction [DRR]) เป็นการดำเนินงานเชิงรุกในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ มุ่งเน้นในการลดปัจจัยต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงก่อนที่จะเกิดขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการประเมินความเสี่ยง (risk assessment) เพื่อให้รู้และเข้าใจถึงต้นเหตุของความเสี่ยง และใช้เป็นแนวทางในการวางมาตรการต่างๆ เพื่อจัดการกับต้นตอของความเสี่ยงให้หมดไป หรือให้ลดน้อยลงเท่าที่จะทำได้ เพื่อถ่ายโอนหรือกระจายความเสี่ยง หรือในกรณีที่ยังมีความเสี่ยงหลงเหลืออยู่ให้สามารถเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการเกิดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ADPC, 2011) แม้การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติจะสามารถดำเนินการได้ในทุกระยะของการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ แต่ในการดำเนินการเชิงรุกก่อนเกิดภัยจะให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับ “การป้องกันและลดผลกระทบ” ซึ่งมุ่งเน้นในการขจัดผลกระทบจากเหตุการณ์ภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นกับบุคคลหรือทรัพย์สินให้หมดไปอย่างสิ้นเชิงหรือลดทอนลง ผ่านมาตรการเชิงโครงสร้างและไม่เชิงโครงสร้างเพื่อช่วยลดขนาดและผลกระทบจากภัยลง รวมทั้ง “การเตรียมความพร้อม” (preparedness) ให้ประชาชนมีความสามารถในการเตรียมการรับมือกับภัยที่อาจเกิดขึ้น และเพิ่มโอกาสในการรักษาชีวิตให้ปลอดภัยได้มากขึ้น โดยกิจกรรมดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (ประเวศ วะสี, 2552)

2. แนวคิด ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy)

แนวคิด ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) ที่เน้นการถกเถียงปรึกษาหารือกันก่อนในหมู่ประชาชนทั่วไปก่อนที่จะตัดสินใจทางเมือง เช่น การที่จะปรองดองหรือไม่ปรองดองตามแบบที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสนอ หรือการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Daniel, 2000) ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือนี้เล็งเห็นจุดอ่อนของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่ผ่านมาที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาหรือไม่มีโอกาสได้ถกเถียงถึงข้อดีข้อเสียของนโยบายต่างๆ ที่ฝ่ายการเมืองนำเสนอ มิหนำซ้ำยังไม่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังความเห็นที่แตกต่างจากผู้คนในชุมชน ไม่ได้มีโอกาสซักถามถึงที่มา

ที่ไปของนโยบายต่างๆ ว่าทำไมต้องใช้นโยบายนั้นๆ และมีความเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน รวมถึงผลกระทบต่างๆ ที่ตามมาของการใช้นโยบายนั้นๆ (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2549)

Gutmann & Dennis (2004) อธิบายไว้ว่า แนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) มิได้เน้นเรื่องของสิทธิเสรีภาพ ผลประโยชน์ และการเชื่อฟัง ส่วนรวมเป็นเบื้องแรก แต่ให้ความสำคัญกับกระบวนการที่พลเมือง ซึ่งได้รับการประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน จะมารวมกันปรึกษาหารือเพื่อให้ได้มาซึ่ง “พลังแผ่นดิน” (ความเห็นของพลเมืองและเจตนารมณ์ของพลเมือง) ทั้งนี้ การปรึกษาหารือเพื่อให้ได้มาซึ่งพลังแผ่นดินนี้มีได้วางอยู่บนเรื่อง การแข่งขันทางการเมือง หรือการเชื่อฟังเสียงส่วนใหญ่และรัฐ เพียงเท่านั้น อีกก้าวหนึ่งของพัฒนาการประชาธิปไตย ถือเป็นผลพวงของความพยายามที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระบอบประชาธิปไตยตัวแทน ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเฉพาะการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นสำคัญ แน่แน่นอนว่า ในช่วงแรกเริ่มของประชาธิปไตยตัวแทน (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2549) ปัญหาสำคัญยิ่งของระบอบประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ คือ การปลุกเร้าให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิในการเลือกผู้แทน เข้าไปทำหน้าที่ตัดสินใจในเรื่องราวสาธารณะ ในขณะที่ประชาชนยังไม่คุ้นเคยกับการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่หลังจากที่การเลือกตั้ง ได้กลายเป็นสิ่งปกติในชีวิตของ ผู้คน ปัญหาคนไม่ออกไปเลือกตั้งก็ดูจะเบาบางลงไป แม้ว่าจะไม่ได้มีการเลือกตั้งกันบ่อยนัก แต่ก็ไม่ได้เนิ่นนานเกินไป เพราะมีการเลือกตั้งให้ประชาชนต้องออกไปใช้สิทธิอยู่ทุกระยะ ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ จึงเน้นให้ความสำคัญกับการถกเถียงปรึกษาหารือก่อน ในหมู่ประชาชนทั่วไป ก่อนที่จะตัดสินใจลงคะแนนเสียงทางการเมือง เพราะประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือเล็งเห็นจุดอ่อนของประชาธิปไตยที่ผ่านมา ที่เน้นไปที่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาหรือ ไม่มีโอกาสได้ถกเถียงกันถึงข้อดีข้อเสียของนโยบายต่างๆ ที่พรรคการเมืองนำเสนอ อีกทั้งไม่ได้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนรับฟังความเห็นที่แตกต่างจากคนในชุมชน ไม่ได้มีโอกาสได้ซักถามที่มาที่ไปของนโยบายพรรคการเมืองว่า ทำไม เพราะอะไรถึงต้องใช้นโยบายนั้นๆ และมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร ที่จะนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติจริงๆ รวมทั้งมีผลกระทบอะไรบ้างที่จะตามมาจากการเลือกใช้นโยบายดังกล่าว (ไชยันต์ ไชยพร, 2549)

อย่างไรก็ดี ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่ง ซึ่งบริหารอำนาจรัฐมาจากเสียงข้างมากของพลเมือง ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนโดยตรงหรือผ่านผู้แทนที่ตนเลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ ประชาธิปไตยยังเป็นอุดมคติที่ว่าพลเมืองทุกคนในชาติร่วมกันพิจารณากฎหมายและการปฏิบัติของรัฐ และกำหนดให้พลเมืองทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการแสดงความยินยอมและเจตนาของตนในรูปแบบประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) ซึ่งเป็นรูปแบบประชาธิปไตยที่

ตั้งอยู่บนแนวความคิดที่ว่าประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยการอภิปราย ผู้สนับสนุนยืนยันว่ากฎหมายและนโยบายควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลซึ่งประชาชนทุกคนสามารถรับได้ และในสนามการเมืองควรจะเป็นสถานที่ซึ่งผู้นำและพลเมืองสามารถถกเถียง รับฟัง และเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของตนได้ (David & Resnik, 2010) จึงอาจกล่าวได้ว่าประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ เป็นตัวแบบทางทฤษฎีว่าด้วยเรื่องประชาธิปไตยแบบหนึ่งท่ามกลางความเป็นไปได้ของตัวแบบประชาธิปไตยในหลายๆ รูปแบบที่ดำรงอยู่ในโลก ความสำคัญของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ อยู่ตรงที่คำว่า “ปรึกษาหารือ” ซึ่งเป็นกระบวนการได้มาซึ่งเหตุผล ดังนั้น ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือจึงเน้นที่ “กระบวนการสื่อสารระหว่างกันอยู่ร่วมกัน เข้าใจกัน อันเป็นฐานอันยั่งยืนของความสามัคคี (ไชยันต์ ไชยพร, 2549)

Gutmann & Dennis (2004) ได้อธิบายไว้ว่า แนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) ยังถูกนำมาเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในสังคมและการเมือง ดังนั้น แนวคิดประชาธิปไตยปรึกษาหารือจึงมิได้จำกัดอยู่เพียงการไปร้องขอมาจากอำนาจที่อยู่เหนือตัวเรา หรือเป็นเรื่องของคำสั่งจากคนที่มีอำนาจเหนือกว่าเรา หากแต่เป็นเรื่องของการใช้ชีวิตร่วมกันและพยายามที่จะเข้าใจกันของทุกฝ่าย คำว่าการปรึกษาหารือ หรือ Deliberative ได้พัฒนาความหมายไปสู่รูปแบบหนึ่งของประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญต่อการเห็นพ้องต้องกัน (consensus) ที่ประชาชนได้จากกระบวนการปรึกษาหารือ มีการให้น้ำหนักกับหลักฐาน เหตุผล ความรู้สึก อารมณ์ และสร้างความเข้าใจในเจตนารมณ์ร่วมมากกว่า การตัดสินใจโดยเสียงข้างมากแต่เพียงอย่างเดียว ตัวอย่างของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ในต่างประเทศก็คือการประชุมแบบการประชุมเมือง (town meeting) ในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแถบ New England ที่อยู่ทางย่านตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ (ไชยันต์ ไชยพร, 2549) ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือของคนในชุมชนที่แสวงหาเจตนารมณ์ร่วมในการตัดสินใจสาธารณะ มากกว่าในการตัดสินใจโดยเสียงข้างมากแต่เพียงอย่างเดียว โดยกระบวนการปรึกษาหารือนี้คล้ายๆ กับประชาธิปไตยทางตรงที่คนในชุมชนจะมาร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือ แสดงความคิดเห็น และนำไปสู่การตัดสินใจร่วมของชุมชนดังเช่นประชาธิปไตยทางตรงของนครรัฐเอเธนส์ในอดีต แต่เมื่อสังคมขยายใหญ่ขึ้นและซับซ้อนมากขึ้น การประชุมเมือง Town Meeting ทำได้ยาก กระบวนการปรึกษาหารือ หรือ Deliberative จึงได้มีการดัดแปลงไปใช้วิธีการที่เหมาะสมกับกาลและเทศะ (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2549)

3. แนวคิด ทฤษฎีทุนทางสังคม (Social Capital)

Putnam (2007) กล่าวถึง ความหมายทุนทางสังคมว่า เป็นส่วนที่เอื้อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในประเด็นความสัมพันธ์กัน ทางสังคมที่อยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจ

กันและกัน ที่ส่งผลให้เกิดความสะดวกรวด การดำเนินการทางเศรษฐกิจ ซึ่งการไว้วางใจเป็น สิ่งที่จะช่วยเชื่อมโยงระหว่างส่วนย่อยๆ ของชุมชนเข้าด้วยกัน รวมทั้งการเชื่อมต่อรอยแยกของ สังคมเข้าด้วยกันในลักษณะดังกล่าว ทูทางสังคม จึงเป็นเสมือนสะพานเชื่อมที่จะทำให้เกิด ความร่วมมือเพิ่มขึ้นระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลายในชุมชน และเป็นการเปิดกว้าง สำหรับทุก ๆ คน อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ทูทางสังคมจะเปิดกว้างสำหรับกลุ่มผลประโยชน์ทั่ว ๆ ไป แต่ทูทางสังคมก็คงจะไม่รวมถึงกลุ่มหรือแก๊งค์วัยรุ่นที่จะทำอะไรก็ได้ตามอำเภอใจ ทูทาง สังคมจึงมีทั้งเครือข่ายและธรรมเนียมปฏิบัติที่สมาชิกสามารถร่วมมือกันได้มากขึ้น เป็น การกระทำที่มีการคาดหวังภายใต้เป้าหมายทางเศรษฐกิจ รวมทั้งพฤติกรรมที่ค้นหาเป้าหมาย ของสมาชิกร่วมกัน (วรวิทย์ โธมรัตน์พันธ์, 2548)

ในขณะที่ Chang (2009) ได้อธิบายทูทางสังคมในความหมายที่เป็นสถาบัน (institutions) ความสัมพันธ์ (relationships) และระบบบรรทัดฐาน/จารีต (norms) ซึ่งมี ลักษณะที่เป็นทั้งคุณภาพและปริมาณของการปฏิสัมพันธ์กันของคนในสังคม ทูทางสังคม ไม่ใช่เกิดได้ในสถาบันทั้งหมดของสังคม แต่มันเป็นกาวที่เชื่อมสถาบันเหล่านั้นเข้าด้วยกัน บรรทัดฐาน/จารีต และความสัมพันธ์ในสังคมเป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในโครงสร้างสังคม ซึ่งทำให้ผู้คน เกิดความร่วมมือเพื่อเป้าหมายที่ปรารถนาสูงสุด นอกจากนั้น ทูทางสังคมอาจถูกมอง ในลักษณะที่เป็นเจตคติและคุณค่าที่เกิดจากการดำเนินงานระหว่างคนภายในชุมชนและ ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาจากภายนอกชุมชน ทูทางสังคมเป็นนามธรรม หมายถึงความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ความสามัคคี รวมพลัง การมีองค์กร มีหน่วยที่จะ จัดการระบบต่าง ๆ ในชุมชน มีศิลปวัฒนธรรม มีจุดรวมใจ มีศีลธรรม มีความสมัครสมานรัก ใคร่กลมเกลียวกัน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เรียกว่า เป็นทูทางสังคม ซึ่งจะพื้นฐานในท้องถิ่นและ ชุมชนให้มีการพัฒนาที่เข้มแข็งจริงจังและยั่งยืน และ ประเวศ วะสี (2552) มองว่า ทูทางสังคม เป็นพลังทางสังคมในการแก้ปัญหาวิกฤตของสังคมได้ โดยให้ความหมายทูทางสังคมว่าการที่ คนมารวมกัน เอาความดีมารวมกัน เอาความรู้มารวมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาของสังคม

ในประเทศไทย คำว่า “ทูทางสังคม” ได้ถูกนำมากล่าวอย่างจริงจังเมื่อ ปี 2540 โดย ได้มีการจัดตั้งสำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (SIF) โครงการกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม ดังกล่าวพยายามและทำให้สังคมไทยหันกลับไปมองคุณค่าที่เคยมีอยู่ ที่เคยเป็นทุนเดิมแต่ ถูกมองข้ามไป รวมทั้งสิ่งที่มีอยู่ในตัวบุคคล เช่น ความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือ เกื้อกูล เป็นต้น นอกจากนั้น กองทุนยังได้พิจารณาสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพชน เช่น ภูมิปัญญา ประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน รวมทั้งสิ่งที่เป็นศักยภาพใน การพัฒนาของชุมชน เช่น ผู้นำ กลุ่ม องค์กรประชาชน เครือข่าย เป็นต้น (เอนก นาคะบุตร, 2552) การดำเนินการที่ก่อให้เกิดการฟื้นฟูทูทางสังคมที่มีอยู่และที่เริ่มสูญหายไปให้มีการนำ

กลับมาพัฒนาเพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในระดับชุมชนในหลายๆ พื้นที่ และหลังจากนั้น คำว่าทุนทางสังคมในประเทศไทยก็ได้ถูกนำมาใช้ในลักษณะต่างๆ อย่างต่อเนื่อง คำว่าทุนทางสังคม (Social Capital) มีความหมายแตกต่างกันไปตามนัยและบริบทที่แตกต่างกันของผู้ให้ความหมายและประสบการณ์ (วรวิทย์ โรมรัตน์พันธ์, 2548) อย่างไรก็ตาม ทุนทางสังคม ที่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวันของคน เช่น สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี (good will) การสร้างมิตรภาพ (fellowship) ความเห็นอกเห็นใจ (sympathy) และการติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคมระหว่างบุคคลหรือครอบครัวที่ทำให้เกิดหน่วยทางสังคมขึ้นมา การสร้างทุนทางสังคมในชุมชนก็เช่นเดียวกับองค์กรทางธุรกิจ คือจะต้องมีการสะสมทุนก่อนการดำเนินธุรกิจ การสร้างทุนทางสังคมโดยองค์กรทางสังคมนั้น ปัจเจกบุคคลจะต้องสร้างมิตรภาพและจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าครอบครัว ทุนทางสังคมก็จะมี การสะสมขึ้นมา ความสัมพันธ์ทางสังคมดังกล่าวอาจจะช่วยให้ปัจเจกบุคคลสามารถบรรลุถึงความต้องการทางสังคมที่ตนต้องการและยังช่วยให้เกิดศักยภาพ สามารถปรับปรุงการดำเนินชีวิตของคนทั้งชุมชนให้ดีขึ้น อาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะดังกล่าวสมาชิก ซึ่งเป็นปัจเจกบุคคลก็จะได้รับประโยชน์จากการคบค้าสมาคมกัน อันจะนำมาซึ่งความช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ และมิตรภาพจากเพื่อนบ้าน และชุมชนเองก็ได้ประโยชน์จากความเป็นปึกแผ่นและความสามัคคีของสมาชิกด้วยเช่นกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือวิจัย เป็นแบบมาตราส่วน (rating scale) 5 ระดับ (มากที่สุด/มาก/ปานกลาง/น้อย/น้อยที่สุด) ที่ได้จากการศึกษาและสังเคราะห์กรอบแนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ทุนทางสังคม และการบริหารจัดการสาธารณสุข ที่มีตัวแปรต่างๆ เป็นองค์ประกอบ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis [EFA]) สรุปเป็นตัวแปรองค์ประกอบร่วมกับประสบการณ์ของผู้วิจัยก่อนเสนอผู้เชี่ยวชาญ (experts) ให้ข้อเสนอแนะก่อนมีการแก้ไข มาสร้างเป็นแบบสอบถามให้สอดคล้องตรงกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ โดยเป็นแบบสอบถามลักษณะคำถามปลายปิดและปลายเปิด 5 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 คำถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 2 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ตอนที่ 3 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับทุนทางสังคม ตอนที่ 4 คำถาม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสาธารณสุข และตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ทูตทางสังคม และการบริหารจัดการสาธารณสุข

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

หลังจากที่ได้ปรับแบบสอบถามให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (expert opinion) แล้ว ได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ตามระเบียบวิธีวิจัยโดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยขอความคิดเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ (expert opinions) จำนวน 5 คน ด้วยการประเมินระดับค่าคะแนนที่ใช้เป็นเกณฑ์ตัดสิน ดังนี้

- 1 หมายถึง ค่าคะแนนที่สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- 0 หมายถึง ค่าคะแนนที่ไม่แน่ใจว่าสามารถวัดได้ตรง หรือไม่ตรงตามวัตถุประสงค์
- 1 หมายถึง ค่าคะแนนที่ไม่สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ในการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ได้กำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence [IOC]) = 0.60 ขึ้นไป (สุภมาศ อังคุโชติ และคณะ, 2552) ซึ่งผลการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหาสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) โดยรวมทั้งฉบับที่ค่า IOC = 0.85 เป็นไปตามเกณฑ์ค่าสถิติที่กำหนด

2.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability pretest) ผู้วิจัยได้นำความตรงเชิงเนื้อหา สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในรูปแบบแบบสอบถามวิจัยทั้งฉบับไปทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมายในการวิจัย จำนวน 50 ตัวอย่าง เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (reliability coefficients) โดยการกำหนดค่าแอลฟา (Alpha) = 0.60 ขึ้นไป (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) โดยผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยรวมทั้งฉบับที่ค่า Alpha = 0.99 เป็นไปตามเกณฑ์ค่าสถิติที่กำหนด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับ 1) หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด 2) หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์และการจัดการ 3) หัวหน้าฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการ 4) หัวหน้าฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย และ 5) เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการในพื้นที่ โดยเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและส่งไปรษณีย์บางส่วน รวมจำนวนทั้งสิ้น 400 ฉบับ ได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 369 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 92.25 ถือว่าเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นไปตามข้อกำหนดของการใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น ถือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ดีสำหรับการประเมินค่า (estimation technique) ตามที่

Tabachnik & Fidell (2007) นักวิชาการด้านสถิติแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียสเตท ได้แนะนำจำนวนกลุ่มตัวอย่างสำหรับกรณีวิเคราะห์หลายตัวแปร ไม่ควรน้อยกว่า 300 ตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive analysis) ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็นกรณีวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนานั้น ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (ค่าร้อยละ หรือจำนวน) การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง การวัดการกระจายของข้อมูล และการเปรียบเทียบข้อมูล

4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (correlation analysis) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไปว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แต่ละครั้ง ถ้าหากประกอบด้วยตัวแปรสุ่มเพียงสองตัว คือ X กับ Y จะเรียกความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปรสุ่มว่า สหสัมพันธ์อย่างง่าย (simple correlation) แต่ถ้าหากมีตัวแปรสุ่มมากกว่า 2 ตัวขึ้นไป เรียกว่า สหสัมพันธ์พหุคูณ (multiple correlation) ในกรณีสหสัมพันธ์อย่างง่ายนั้นถ้าความสัมพันธ์อยู่ในรูปของเส้นตรงจะเรียกว่า สหสัมพันธ์เชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Correlation) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

4.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis [FA]) การวิเคราะห์องค์ประกอบหรือการวิเคราะห์ปัจจัย เป็นวิธีการทางสถิติที่จะช่วยให้นักวิจัยสร้างองค์ประกอบจากตัวแปรหลายๆ ตัวแปร โดยรวมกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นองค์ประกอบเดียวกัน ตัวแปรที่อยู่ในองค์ประกอบเดียวกันจะมีความสัมพันธ์กันมากโดยความสัมพันธ์อาจเป็นทางบวกหรือทางลบก็ได้ ส่วนตัวแปรที่อยู่คนละองค์ประกอบจะไม่มีความสัมพันธ์กันหรือสัมพันธ์กันน้อย องค์ประกอบหนึ่งๆ จะแทนตัวแปรแฝง อันเป็นคุณลักษณะที่นักวิจัยต้องศึกษา ซึ่งโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis Model) เพื่อการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์องค์ประกอบได้สองโมเดล คือ (อโณทัย ตรีวานิช, 2552)

โมเดลที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis [EFA]) ด้วยโปรแกรม SPSS มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและระบุองค์ประกอบรวมที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ผลที่ได้คือลดจำนวนตัวแปรสังเกตได้โดยสร้างเป็นตัวแปรใหม่ในรูปขององค์ประกอบรวม

โมเดลที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis [CFA]) ด้วยโปรแกรม LISREL มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบทฤษฎีสำรวจและระบุองค์ประกอบ

และเพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างตัวแปรใหม่ ซึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันนี้ ผู้วิจัยสามารถกำหนดโมเดลของการวิจัยได้ โดยสามารถเขียนเป็นโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ (Structural Equation Model Analysis [SEM]) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างโมเดลเชิงสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการศึกษา

1. ความสัมพันธ์ระหว่างประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ทูทางสังคมและการบริหารจัดการสาธารณสุข

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ทูทางสังคมและการบริหารจัดการสาธารณสุข ที่มีตัวแปรต่างๆ เป็นองค์ประกอบ ว่ามีความสัมพันธ์หรืออิทธิพลต่อกันหรือไม่ อย่างไรก็ตามโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) เพื่อทำการทดสอบตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่มีตัวแปรต่างๆ เป็นองค์ประกอบ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์พหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) ด้วยสถิติอ้างอิงแบบไม่มีพารามิเตอร์ (Non Parametric Inference) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแปรต้นและตัวแปรตามมีค่าความสัมพันธ์ อยู่ระหว่าง .623 - .858 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปรากฏตามตาราง 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

N = 369

ตัวแปรวิเคราะห์	สหสัมพันธ์เพียร์สัน	DMOCR	SOCAP	DISMM
ประชาธิปไตยปรึกษาหารือ (DMOCR)	Pearson Correlation Sing. (2-tailed)	1	.623**	.684**
ทูทางสังคม (SOCAP)	Pearson Correlation Sing. (2-tailed)		1	.858**
การบริหารจัดการสาธารณสุข (DMANG)	Pearson Correlation Sing. (2-tailed)			1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

จากตารางที่ 1 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรประชาธิปไตยปรึกษาหารือ (DMOCR) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรทุนทางสังคม (SOCAP) ที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) = .623 และมีความสัมพันธ์กับตัวแปรการบริหารจัดการสาธารณภัย (DMANG) ที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) = .684 ตัวแปรทุนทางสังคม (SOCAP) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรการบริหารจัดการสาธารณภัย (DISMM ที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) = .854 ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลบ่งชี้ว่า การบริหารจัดการสาธารณภัยโดยใช้กระบวนการประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) โดยตรงนั้นจะไม่ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือไม่เป็นไปตามองค์ประกอบโดยแท้จริง และบางครั้งอาจมีการเมืองการเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการสาธารณภัย มีการจัดตั้งกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียเข้ามาสู่เวทีสาธารณะเพื่อขัดขวางหรือเบี่ยงเบนกระบวนการประกอบกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจากการบริหารจัดการสาธารณภัยมีความหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีของ Daniel P. Sulmasy (2000); Gutmann, Amy & Dennis Thompson (2004); ไชยันต์ ไชยพร (2549) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) เป็นรูปแบบประชาธิปไตยที่ตั้งอยู่บนแนวความคิดที่ว่าประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยการอภิปราย ผู้สนับสนุนยืนยันว่ากฎหมายและนโยบายควรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลซึ่งประชาชนทุกคนสามารถรับได้ พลเมืองสามารถถกเถียง รับฟัง และเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของตนได้ ความสำคัญของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ อยู่ตรงที่คำว่า “ปรึกษาหารือ” ซึ่งเป็นกระบวนการได้มาซึ่งเหตุผล และสอดคล้องกับทศสัมพันธ์ของ ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง (สัมภาษณ์ 6 กันยายน 2557) ที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมไว้ว่า “...การบริหารจัดการสาธารณภัยหรือภัยพิบัติจะต้องดำเนินการแบบบูรณาการของทุกภาคส่วนโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานในรูปแบบเครือข่ายทางสังคม (Social Networks) มากยิ่งขึ้น โดยใช้หลักการ แนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือบูรณาการเข้ากับทุนเดิมของชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ ...”

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์รูปแบบอำนาจค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อพยากรณ์ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม (Model Summary)

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
ตัวแปรประชาธิปไตยปรึกษาหารือ (DMOCR)	.684	.468	.466	.35426
ตัวแปรทุนทางสังคม (SOCAP)	.881	.776	.877	.23355

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์รูปแบบอำนาจความสัมพันธ์เพื่อพยากรณ์ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม (Model Summary) พบว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ตัวแปรประชาธิปไตยปรึกษาหารือ (DMOCR) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พยากรณ์ (R Square) = .468, ค่าพยากรณ์ที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) = .466 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (Std. Error of the Estimate) = .35426 และตัวแปรทุนทางสังคม (SOCAP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พยากรณ์ (R Square) = .776, ค่าพยากรณ์ที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) = .877 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (Std. Error of the Estimate) = .23355 ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่า แนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) ที่ให้ความสำคัญกับความเสมอภาค (equality) การเข้ามีส่วนร่วมจัดสรรประโยชน์ต่างตอบแทน (reciprocity) การเปิดกว้างต่อสาธารณะ (publicity) และความพร้อมรับผิด (accountability) นั้น มีความสัมพันธ์กับทุนทางสังคม (Social Capital) ที่เน้นเรื่องของการตระหนักถึงความไว้วางใจ (trustworthiness) บรรทัดฐานของการเข้ามีส่วนร่วมตัดสินใจ (norms of reciprocity) และเครือข่ายทางสังคม (Social Networks) ทั้งในระดับพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นและระดับชาติ ย่อมส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการสาธารณภัยเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ แนวคิด ทฤษฎีของ CERO (2003); Chang (2009); วรวิทย์ โรมรัตนพันธ์ (2548) ที่ให้ความสำคัญกับการตระหนักถึงความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาสาธารณะทั้งในระดับพื้นที่และระดับชาติ ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างภาครัฐและประชาชน และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ ดร.ธวัชชัย ธรรมรักษ์ (สัมภาษณ์ 9 กันยายน 2557) ที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมไว้ว่า “...หากนำแนวความคิดทฤษฎีประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ และทุนทางสังคมนำมาใช้ในการบริหารจัดการสาธารณภัยที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ย่อมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่าการที่ภาครัฐที่ใช้งบประมาณไปอย่างสิ้นเปลือง และต้องคอยมาระวังในเรื่องของการคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นเรื่องไม่จำเป็น..”

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการพยากรณ์

ตัวแปรพยากรณ์	Model	SS	df	MS	F	Sig.
ตัวแปรประชาธิปไตยปรึกษาหารือ (DMOCR)	Regression	40.506	1	40.506	322.761	.000**
	Residual Total	46.058	367	.125		
		86.563	368			
ตัวแปรทุนทางสังคม (SOCAP)	Regression	72.278	1	72.278	1325.115	.000**
	Residual Total	20.836	382	.055		
		93.115	382			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p-value < .05

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการพยากรณ์ ตัวแปรประชาธิปไตยปรึกษาหารือ (DMOCR) และตัวแปรทุนทางสังคม (SOCAP) มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสาธารณภัย (DISMM) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลบ่งชี้ว่าการบริหารจัดการสาธารณภัยโดยใช้แนวคิดเรื่องประชาธิปไตยปรึกษาหารือและทุนทางสังคม มาปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรมจะทำให้การบริหารจัดการสาธารณภัยที่เน้นในเรื่องของการป้องกัน (prevention) การบรรเทาผลกระทบ (mitigation) การเตรียมพร้อม (preparedness) การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน (response) และการฟื้นฟูบูรณะ (recovery) ทั้งในระดับพื้นที่และระดับชาติ มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งใช้หลักของการบริหารจัดการสาธารณภัยของ ASEAN Disaster Risk Management Course; United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA) เป็นหลักในการดำเนินการ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่าด้าน การฟื้นฟูบูรณะ (recovery) มีค่าความสัมพันธ์ = .34 หากพิจารณาในบริบทของประเทศไทย ถือว่ายังอยู่ในระดับต่ำที่จะต้องดำเนินการพัฒนาต่อไป เพราะการเตรียมความพร้อมในการฟื้นฟูบูรณะเมื่อเกิดภัยจะช่วยลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ มาตรการก่อนการฟื้นฟู โดยวิธีการประกาศเตือนการอพยพเพื่อลดความสูญเสียของไทยไม่มีประสิทธิภาพ ทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือในการฟื้นฟูบูรณะ ผลกระทบจากภัยพิบัติให้กลับสู่ปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อภัยธรรมชาติเพื่อการฟื้นฟูบูรณะโครงสร้างพื้นฐานในระยะยาว มีการฟื้นฟูบูรณะเหตุการณ์ภัยพิบัติเพื่อให้พื้นที่หรือชุมชนที่ได้รับภัยพิบัติกลับคืนสู่สภาพปกติอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554); UN/ISDR (2002); Atmanand (2003) ที่ให้ความสำคัญกับการวางระบบป้องกันภัยตั้งแต่การเฝ้าระวัง การเตือนภัย การป้องกันภัย และแก้ปัญหาเมื่อเกิดภัย หรือแนวทางการการป้องกันภัยพิบัติในปัจจุบันมีการดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นระบบในรูปแบบภาคีความร่วมมือ มีการแสวงหาหาวิทยวิธีที่จะมีช่วยให้การป้องกันภัยพิบัติธรรมชาติประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง ทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือในการดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความสูญเสียจากภัยพิบัติ มีการวางแผนการแก้ปัญหาการจัดการสาธารณภัยในภาวะฉุกเฉินอยู่ในลักษณะการตั้งรับและสามารถนำมาใช้มาตรการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ตารางที่ 4 การเคราะห์พหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) ของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการพยากรณ์

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	.079	.104		758	.449**
ตัวแปรประชาธิปไตยปรึกษาหารือ (DMOCR)	.302	.048	.305	6.338	.000**
ตัวแปรทุนทางสังคม (SOCAP)	.561	.043	.564	13.035	.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p-value < .05

จากตารางที่ 4 การเคราะห์พหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) ของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการพยากรณ์ โดยวิธีวิเคราะห์พหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรทุกตัวแปร มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ตัวแปรประชาธิปไตยปรึกษาหารือ (DMOCR) มีความสัมพันธ์ ที่ค่า Beta = .305, และตัวแปรทุนทางสังคม (SOCAP) มีความสัมพันธ์ ที่ค่า Beta = .564

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพยากรณ์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสาธารณสุข (DMANG) ได้สมการถดถอยพหุเชิงเส้นอยู่ในรูป

$$\text{สมการในรูปของคะแนนดิบ (B) คือ } \hat{Y} = .079 + .302 X_1 + .561 X_2$$

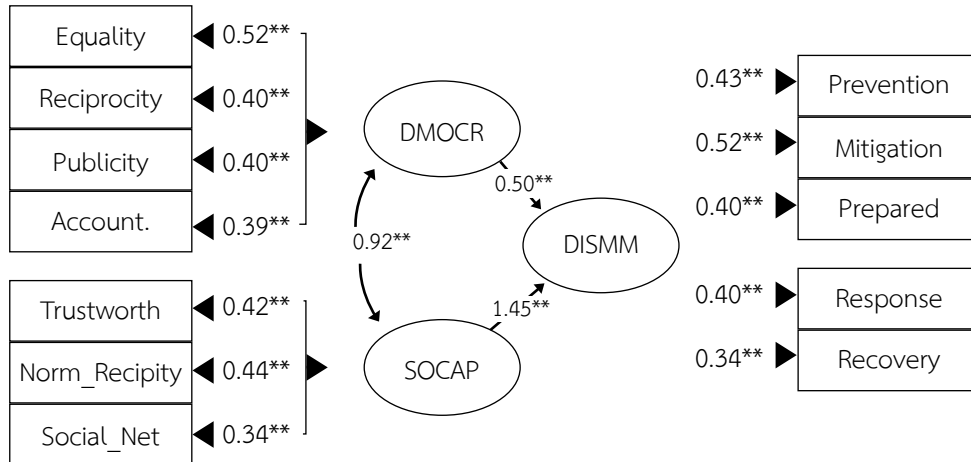
$$\text{สมการในรูปของคะแนนมาตรฐาน (Beta) คือ } \hat{Y} = .305 Z_1 + .564 Z_2$$

โดยจะเห็นได้ว่า ตัวแปรทุนทางสังคม (SOCAP) มีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับการบริหารจัดการสาธารณสุข (DISMM) มากที่สุด

2. แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (SEM) ของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ทุนทางสังคมและการบริหารจัดการสาธารณสุข

เป็นการทดสอบและยืนยันแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (SEM) ด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL) ผลการทดสอบและยืนยันแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Structural Equation Model Analysis [SEM]) ของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ

ทุนทางสังคมกับการบริหารจัดการสาธารณสุขภัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามเกณฑ์ค่าดัชนีตรวจสอบที่เหมาะสม (Fit) ปรากฏตามภาพที่ 1 ดังนี้

Chi-Square = 65.77, df = 44, P-value = 0.01835, RMSEA = 0.037

** Correlation is significant at the 0.01

ภาพที่ 1 แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (SEM) ของประชาธิปไตยแบบบริษัทยาหรือ ทุนทางสังคมกับการบริหารจัดการสาธารณสุขภัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ค่าดัชนีตรวจสอบที่เหมาะสม (Fit)

จากภาพที่ 1 ผลการทดสอบและยืนยันแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (SEM) ของประชาธิปไตยแบบบริษัทยาหรือ ทุนทางสังคมกับการบริหารจัดการสาธารณสุขภัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามเกณฑ์ค่าดัชนีตรวจสอบที่เหมาะสม (Fit) พบว่า ค่าไค-สแควร์ (X^2) เท่ากับ $123/65.77 = 1.87$ องศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 44 ค่าความมีนัยสำคัญ (p-value) มีค่าเท่ากับ 0.01835 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.037 ซึ่งแสดงว่าแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (SEM) สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามเกณฑ์ค่าดัชนีตรวจสอบที่เหมาะสม (Fit) มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ส่วนผลการวิเคราะห์ความเหมาะสม (Fit) ของตัวแปรองค์ประกอบภายในแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (SEM) โดยใช้เทคนิค Factor Analysis ด้วยวิธีของ Kaiser-Meyer-Olkin ได้ค่าเป็น .968 ซึ่งมากกว่า .5 และเข้าสู่ 1 สรุปได้ว่าข้อมูลมีความเหมาะสมที่จะใช้เทคนิค Factor Analysis โดยข้อมูลมีการแจกแจงโดยประมาณแบบ Chi-Square = 4111.005 ได้ค่า Sing. = .000 มีความสัมพันธ์กัน ปรากฏตามตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 5 ความเหมาะสม (Fit) ของตัวแปรองค์ประกอบภายในแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (SEM) ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสาธารณภัย ด้วยวิธีของ Kaiser-Mayer-Olkin Measures of Sampling Adequacy (KMO)

Kaiser-Mayer-Olkin Measures of sampling Adequacy		.968
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	4111.005
	df	78
	Sig.	.000

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความเหมาะสม (Fit) ของตัวแปรองค์ประกอบภายในแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (SEM) ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสาธารณภัย ด้วยวิธีของ Kaiser-Mayer-Olkin Measures of Sampling Adequacy (KMO) ได้ค่าเป็น .968 ซึ่งมากกว่า .5 และเข้าสู่ 1 สรุปได้ว่าข้อมูลมีความเหมาะสมที่จะใช้เทคนิค Factor Analysis โดยข้อมูลมีการแจกแจงโดยประมาณแบบ Chi-Square = 4111.005 ได้ค่า Sing. = .000 มีความสัมพันธ์กัน

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ทำให้ได้รับประโยชน์ 3 ด้าน ดังนี้

1. **ประโยชน์ที่ได้จากผลการวิจัย** เป็นการทดสอบและยืนยันตัวแปรองค์ประกอบเชิงทฤษฎีของประชาธิปไตยปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) ทูทางสังคม (Social Capital) และการบริหารจัดการสาธารณภัย (Disaster Management) ที่เป็นข้อสรุปได้ว่าทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน สามารถพัฒนาเป็นตัวแบบการบริหารจัดการสาธารณภัยโดยอาศัยแนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือและทุนทางสังคมเป็นฐานได้อย่างเหมาะสม

2. **ประโยชน์ในเชิงวิชาการ** ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าถึงแนวทางในการบริหารจัดการสาธารณภัย (Disaster Management) ว่านอกเหนือจากการอาศัยแนวคิดประชาธิปไตยปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) และทุนทางสังคม (Social Capital)

เป็นฐานในการพัฒนาแล้ว ยังมีตัวแปรอื่นๆ อีกหรือไม่ ที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสาธารณภัยที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยมากที่สุด

3. ประโยชน์ในเชิงนโยบาย สามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายเชิงยุทธศาสตร์หรือมาตรการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ เพื่อเป้าประสงค์หลักในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ที่มีมาตรฐานในระดับสากล

เอกสารอ้างอิง

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2557). รายงานสถิติสาธารณภัย ปี 2557.

กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.

ไชยันต์ ไชยพร. (2549). แนวคิด Deliberative Democracy and Deliberative Polls,

กรุงเทพธุรกิจ (20 พฤศจิกายน 2549).

ฉัตรชัย พรหมเลิศ. (2557). Disaster Profile. กรุงเทพฯ: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย.

ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMO.

กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่ บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

ประเวศ วะสี. (2552). เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. (2549). ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ: บททดลองเสนอ,

คม ชัด ลึก (8 กุมภาพันธ์ 2549).

วรวิภา โรมรัตน์พันธ์. (2548). ทูตทางสังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

วิบูลย์ สงวนพงษ์. (2557). Disaster Profile. กรุงเทพฯ: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย.

เวชสุวรรณ อาจิวชัย. (2558). การบริหารจัดการสาธารณภัยในประเทศไทย.

ดุชนิพนธ์สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น.

สุภมาส อังศุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชณีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. (2552).

สถิติวิเคราะห์สำหรับ การวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์:

เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่งคั่งการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **การจัดการภัยพิบัติ**

และการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัยกรณีศึกษาประเทศไทยและประเทศอื่นๆ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), เมษายน 2554

อโณทัย ตีรวานิช. (2552). **สถิติธุรกิจ.** ขอนแก่น ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เอนก นาคะบุตร. (2552). **ทุนทางสังคมและประชาสังคมในเมืองไทย.** กรุงเทพฯ:

บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.

ADPC. (2011). Framework for Mainstreaming DRR into Development: Presentation

for 2nd Regional raining Course of the Regional Consultative

Committee, **Mainstreaming DRR into National Development Processes,**

6-10 June, Bangkok, Thailand.

Atmanand. (2003). Insurance and disaster management: the Indian context,

Disaster Prevention and Management, 12(4), pp.44-47.

Chang, Wen-Chun. (2009). Social Capital and Subjective Happiness in Taiwan,

International Journal of Social Economics, 36(8), pp.101-104.

CERO. (2003). **Fact-Disaster.** Retrieved November 2014 from

<http://cero.bov.bb/facts.htm>

Daniel P. Sulmasy. (2000). Deliberative Democracy and Stem Cell research

in New York State: The Good, the Bad, and the Ugly, **Kennedy Institute**

of Ethics Journal, 19(1), pp.63-78.

David B. and Resnik, JD. (2010). Urban Sprawl, Smart Growth, and Deliberative

Democracy, **American journal of Public Health, 100(10), pp.89-90.**

Gutmann, Amy & Dennis Thompson. (2004). **Democracy and Disagreement.**

Cambridge. MA: The Bellnap Press of Harvard University Press.

Putnam, Robert D. (2007). **Making Democracy Work: Civic Traditions in**

Modern Italy. Princeton: Princeton University Press.

Tabachnick, Barbara G. and Fidell, Linda S. (2007). **Using Multivariate Statistics.**

6th ed. Boston: Ally and Bacon.

UN/ISDR. (2002). **Living with risk: a global review of disaster reduction**

initiative. Preliminary version prepared as an interagency effort

coordinated by the ISDR Secretariat, Geneva.

World Bank. (2012). **Knowledge Notes, Cluster 2: Nonstrural Measures.**

Note 2-2 Disaster Management Plans.